

LBRIS

We know
books

Móra Ferenc

A Hatrongyösi Kakasok

Editura Kedvenc Kiadó
Székelyudvarhely, 2025

A CSOBÁNCI AGÁR
BODRI GULYÁS
A VIOLA MEG A GABÓ
A MITVISZ MEG A FIAI
ZSEMLYE DADA TALPAS
GÁBORKA BARÁTAI
A CSOBÁNCI AGÁR
ZÖRGŐ ÉS GÖRGŐ
ÉNEK A RÉTESPÁSZTORRÓL
NAGYAPÓ ÁLLATAI
HÉKÁM
A JÉGMACSKA
MICÓKA LABDÁZIK
MIRE ANYUKA FÖLÉBRED...
ELADÓ A CIRMOS
PILLETÁNC
HUPPUJ, MÓRIC MEG A SÁNTA NYÚL
KECSKEBÁL
VOLT NEKEM
ARANYOS ÁGICA

A HATRONGYOSI KAKASOK
BÚBOS ÉS KENDERMACOS
JÉRCIKE ÚTITÁRSAI
A PÁVA
A HATRONGYOSI KAKASOK

HOMOKORSZÁGBAN
A FÖLDVÁRI HERCEG
HÖRCSÖG GAZDA, ŪRGE MESTER
A NAGYHATALMŪ SŪNDISZNÓCSKA
SŪNDISZNÓCSKA LOVAGOL
HOMOKORSZÁGBAN
ŪRGE BABA VERSENYFUTÁS
PANNIKA CSIGABIGÁJA
CSUPASZEM, A VILÁGJÁRÓ

ANYUGHATATLAN MÉHECSKE
 ALÁTHATATLAN PRIMÁS
 A MÉHEK TROMBITÁSA
 ANYUGHATATLAN MÉHECSKE
 TAMÁS ÚR KOSZTOSAI
 A MESEPILLANGÓK
 A PÉCELI SZÚNYOGOK
 A FÚZFAHEGYI EZERMESTER
 MINDENFÉLE MESTEREK
 A MI PÓKUNK

A GAVALLÉR ZSIRÁF
 A KÉMÉNYSEPRÓ ZSIRÁFOK
 A GAVALLÉR ZSIRÁF
 A PATKÓ
 VIRGONC
 A MEDVE

A DARAZSAK PANDÚRJA
 SÓLYOM VITÉZ
 A CSÓKAI CSÓKA
 HARKÁLY MESTER SZERENCSEJE
 AZ EGYSZERI SZARKA
 MADARAK ISKOLÁJA
 A FECSKÉK
 A RADNÓTI FECSKÉK
 A GÓLYAFÉSZEK
 CSÍKI SZŰR
 BÚCSÚZIK A RIGÓ
 A DARAZSAK PANDÚRJA
 A CINEGEFÉSZEK
 A CINEGE CIPŐJE

Katlant se látni az ötömösi pusztán, nemhogy kéményt, mégis úgy füstöl a levegő, hogy szinte kéklik. Katlan ide, katlan oda: mégiscsak nagy tűznek kell ott égni valahol. Nemhiába mondja azt a példabeszéd, hogy minden füstnek tűz az anyja.

Van is ott tűz olyan, hogy akkor is észreveszed, ha nem akarsz. Úgy fűt a nap az égen, hogy majd lángot vet bele a föld. Hiába mondja neki az ürge, hogy hagyjon egy kicsit télire is a tűzrevalójából, nem ér annak a szép szó semmit. Az is lehet, hogy nem hallatszák föl odáig az ürgeszó, más szó meg nem hallatszák így delente a pusztában. Még a tücsök is leteszi a hegedűjét az avarba. Azt mondja, bizony nem bolland ő, hogy ingyen muzsikáljon, mikor úgyse halogatja senki.

Nem ám, csakugyan nincs a gulyának semmi kedve a muzsikaszóhoz. Nem valami táncos kedvű teremtés a marha amúgy se, most meg semmi mozoghatnékja sincs neki. Olyan lustán hever az egész gulya, hogy messziről azt gondolná az ember: nini, milyen sok fehér vásznat kiterítettek száradni ezek az ötömösi asszonyok!

No, azért se gondol az ember ilyen se messziről, se közlől. Mégpedig azért nem gondol, mert nincs egy teremtett lélek az egész hártárban. Az is elkívánkozik innen, aki volna: a Marci gulyás. Lobogó ingujjával nem győzi törölgetni a verejtékét, a feje is szédeleg, az álom is kerülgeti, ő bizony hever egyet a cserény hűvösiben, gondolja magában. A királynak sincs ilyen melege a márványpadlós szobájában, mégis bizonyosan szundít egyet ilyenkor az aranyos subáján. Márpedig Marci gulyás van akkora úr az ötömösi pusztán, mint a király a maga várában.

Az ám, Marci gulyás, de ki tartja szemmel a gulyát, ha te behunyod a magadét? Nem kezes bárány a szilaj gulya, könnyen nekibogárazik, egyet gondol, s úgy szalad szét a világba, hogy meg se áll a széléig.

Mind igaz ez, de az is igaz ám, hogy Bodri kutya is van a világon. Márpedig a Bodri kutya nem azért kapja a drága jó krumplis tarho-

nyát, hogy csak úgy hiába lógassa a nyelvét. Még is kell azért szolgál-
ni emberséggel.

– Héj, Bodri! – parancsolja elő hű szolgáját Marci gulyás.

Bodri nem is kéreti magát, tudja jól, mi a kutyakötelesség. Odaug-
rik a gazdája elé, s le nem veszi ragyogó szemét annak mutatóujjáról,
ahogy kiadja neki a parancsot.

– Ide fülelj, Bodri! Én bemegyek a cserénybe, te itt maradsz a gu-
lyánál. Vigyázz, hogy hiba ne essék. A Kormos bikára különös gondod
legyen, mert tudod, hogy az könnyen megvadul.

Ezzel Marci gulyás beballag a cserénybe, Bodri kutya pedig átveszi
a kormányt. Olyan kevélyen sétálja körül a nyáját, mint aki tisztában
van a hatalmával.

Ő most a számadó gulyás, ő most az öregbojtár: nem is történhetik
most semmi galiba Ötömösön.

Ni, hogy utasítja rendre a kisborjút, amért olyan keservesen meg-
rázta a kolompját! Bizonyosan bögöly bújt szegénykének a fülébe.
Mindegy az, azért nem szabad mindjárt teleharangozni a pusztát.

– Eh, eh – mondja neki a Bodri szelíden. Elég az a kisborjúnak
így is, szegény tán a nyelvét is lenyelte ijedtében. Bezzeg, ahogy a
Kormos bika megrázza a fejét, annak egyszerre a fülébe ragad Bodri.

– O-hó, o-hó, o-ho-hó!

Kormos bika is egyszerre megadja magát a hatalmas Bodri gulyás-
nak. Nem is lehet azzal kötözködni, aki olyan könnyű helyen tartja a
fogait.

Főnt a reszkető légben kiterjesztett szárnyal szítál a kánya. Egeret
lesne a jámbor, de nem lát. Bezzeg meglátja őt a Bodri gulyás, s kö-
szönti is illendően:

– Ham, ham, ha-mamamam!

Odább röppen a kánya, Bodri gulyás éberén néz utána, mikor aztán
belevesz az ég peremébe, akkor ő is megnyugszik. Fölszalad az árva-
lányhajás homokbucka hegyibe, elnyújtózik az aranyszín homokon,

okos fejét ráhajtja a két első lábára: mintha csak trónusból vigyázna a gulyára.

Néz, néz maga elé Bodri gulyás, addig-addig néz, hogy egyszer csak elhomályosodik a szeme. Mintha őszi ködben csavarogna a nyárfaerdő szélében, még a hulló levelek zörgését is hallja, még a nyulat is látja, ahogy kiugrik a bokorból. Utána, Bodri, utána!

Már éppen fogná is a fülit, mikor egyszerre csak tű szűrődik a bundájába. Nem is egy, hanem száz, nem is száz, hanem ezer.

– Au-jau-au-u-u-u! – ugrik föl Bodri gulyás a darázszsombékról, amire vigyázatlanul rátelepedett. Rázná le magáról a tenger darazsat, de mentül jobban rázza, annál többen vannak azok.

– Bunda, bunda, bunda, Bodri, hogy a bunda? – dongják mérgeesen a fullánkos darazsak.

– Nem adom, nem, nem, nem! – bömböli keservesen Bodri gulyás, s nagy ijedten leugrik a dombról a gulya kellős közepébe, ott is a Kormos bikára, annak is éppen a nyakára.

Nem is kellett egyéb a gulyának. Szaladt szét a jószág, ahány, anynyifelé. Mire Marci gulyás rémülten odaugrott a cserényből, nem talált egyebet a Bodri gulyásnál. Az is bújt volna már a föld alá is nagy szégyenében – odavan a gulya, oda a becsület!

Föltetszett már a hold is, mire Marci gulyás három határból összeszededegeti a gulyát úgy-ahogy, felit feliből, felit harmadából. Éppen vacsorára járna az idő, de hiába mosolyog a bogrács Marci gulyásra a szolgafáról: nincs kedve tüzet rakni alája.

Szegény Bodri gulyás, attól félek, neked karikás ostorral főzik ma a vacsorát!

Olyan nagy ozsonna készült minálunk tegnap délután, hogy olyant még a mesében is csak ünnepnapon hallani. Csengett a mozsár, csikorogott a kávédaráló, harsogott a reszelő, csattogott a habverő, csörgöttek a kanalak, zörgöttek a csészek. Ahogy kiugrottam a konyhára, ijedtemben-siettemben úgy beleütöttem a fejem a szemöldökfába, hogy még most is sajog.

– Jaj, Panka lelkem – szólok oda a katlan mellé –, tán a tatárok jönnek?

Panka lelkem úgy bele volt melegedve a főzésbe-sütésbe, hogy se hallott, se látott. Lekvárkeverő nagy fakanalat szorongatott a csöpp markában, azzal keverte volna a rántást a gyűszűnyi cseréplábasban. De hogy az a gonosz kanál nem akart szót fogadni, megharagudott Panka lelkem, s akkorát koppantott vele a lábasra, hogy egyéb se maradt belőle, csak a három lába.

– Jaj – mondom –, oda van a rántás, nem eszünk lebbencslevest!

Erre már Panka is elnevette magát. Csípőjére rakta a kezét, ahogy gazdasszonyhoz illik, s megrázta a kötője pántlikáján a kulcsokat.

– Kis baj nem nagy baj. Lesz itt mit enni a vendégeknek, mert csak lé van hatvanféle.

– Mi rotyog abban a csorba fazékban?

– Tengeri herkentyű, parancsol belőle?

– Köszönöm alássan, inkább abból, ami abban a lyukas tepsiben sistereg.

– Pipiske-csipogás. Szolgálhatok vele?

– Nem élek én azzal, galambom, inkább azt kóstolnám meg, ami ebben a feneketlen tálban le van takarva.

– Szitakötő-zümmögés. Meg tetszik ízlelni?

– Nem vagyok én ilyen finom ételekhez szokva. Jó lesz nekem az a szelet sonka is azzal a vajás zsemlyécskével.

URPIS | We know books

– Fügét adok akár egy zsákra való – billegtettem felém Panka a rózsás hüvelykujját –, de más egyéssel nem szolgálhatok. Gazdája van már itt mindennek. Lesz vendég, csak ennivalóval győzzem.

– Kik lesznek a vendégek, ha szabad kérdeznem?

– Csupa híres leventék, csupa előkelő asszonyságok. Itt lesz a Paprika Jancsi, a porcelán kéményseprő, a bádoghuszár, a törött nyakú bábu, a bőrlábú Trézsi, az üvegszemű Kata.

– No, ez takaros kis társaság lesz. Jó étvágyat kívánok – búcsúztam el a kis gazdasszonytól. Hanem ahogy be akarom csukni magam után az ajtót, kiugrik ám a küszöbön a Gabó cica, egyenest odagurul a Panka lábához.

– Isten megáldjon, aranyos gazdasszonykám, engem vagy látsz többet, vagy se. Panka összecsapta a két kacsóját.

– Hát téged mi lelt, te buksi? Tán meghúzták a farkad az egerek?

– Hiába csúfolódsz, úgyis csak elbujdosok én ettől a háztól.

– Hát aztán hová mennél, cica-mica?

– Nagy a világ, majd csak elleszek benne valahogy. De ennél a háznál nem maradok tovább, ahol még arra se tartanak érdemesnek, hogy meghívjanak egy kis ozsonnára.

– Sebaj, ha csak az a baj – nevetett Panka –, ne félj, Gabó, nem maradsz te el arról. Te leszel a kukta, te hordod be az ételeket a híres leventéknek, előkelő asszonyságoknak.

No, ebbe Gabó is megnyugodott, de bezzeg előugrott ám a Viola kutya a fáskosár mögül. Haragosan rántott egyet a Panka kötője szélén.

– Hát csak mindig a Gabó a kedves, ugye, kisasszonykám? Az öreg Viola mintha nem is volna. Ha nem tetszik, keress más gazdát, szegény pára! Föl is út, le is út – miért nem tudsz olyan szépen hízelegni, mint az egerek pandúrja?

Panka megsimogatta a Viola bozontos fejét.

– Csitt, öreg, van énnekem gondom terád is! Te leszel ma nékem az úri inasom. Bent lesz a helyed a vendégek körül. Tányért váltani, kést, villát törülni: az lesz a te dolgod.

Összevicsorgott erre a Gabó meg a Viola. Haragjukban mutogaták-e a fogukat vagy örömben, nem ért rá megkérdezni tőlük Panka, mert éppen érkeztek a vendégek. Úgy siettek, mind letaposták egymásnak a sarkát, s alig győzte őket vidám köszöntéssel fogadni a Viola meg a Gabó.

- Hozta a jégeső az urakat!
- Hordja el a szél az asszonyságokat!

Csak az a szerencse, hogy az urak és az asszonyságok nemigen értenek a Viola meg a Gabó nyelvén. Nagy meredten bámultak maguk elé, hajlongtak jobbra-balra, de meg nem mukkantak volna semennyiért se. Ahogy betessékelték őket a szobába, úgy megilletődtek a terített asztal körül, hogy le se tudtak ülni, míg Panka bele nem igazította őket a bársonyszékekbe. Legtöbb baj volt a kéményseprővel, aki se a papucsát, se a létráját nem akarta odakint hagyni az előszobában. Végre is létrástul, papucsostul kellett az asztalhoz ültetni.

– Látszik a jámboron, hogy sohse járt még ilyen úri társaságban – morog a Viola.

Mikor aztán mindnyájan letelepedtek, Panka kevélyen kiáltott ki az asztalfőről a konyhába:

- Kukta! Első fogás: tengeri herkentyű!

Gabó behozta a csorba fazekat, Viola odatette az asztal közepére, Panka pedig nyájasan kínálkozóan:

- Lássanak hozzá. Tessék, egyék, nem lesz egyéb.

A vendégek azonban bizonyára jól körülnéztek a konyhán, mert az első fogásnak nemigen volt kelete.

- Kukta! Második fogás: pipiske-csipogás!

Gabó beadta a lyukas tepsit, Viola odaillesztette az asztal közepére, Panka pedig biztatta a kedves vendégeket:

– Tudom, ilyenbe még nem ütötték a nyelvüket!

Bizony most se igen ütötték, Panka újra kiadta a parancsot:

– Kukta! Harmadik fogás: szitakötő-zümmögés.

Gabó beadta, Viola föltette az asztalra a feneketlen tálat. Nemhiába volt feneketlen, ezt már üresen kellett visszavinni. Panka nem tudott hova lenni örömeiben.

– Kedves egészségükre kívánom az ebédet, örülök, hogy így eltaláltam a szájuk ízit. Most már majd magam is harapok valamit. Kukta, hozd be azt a sonkaszeletet azzal a vajás zsemlyécskével!

Viola elhajította a kezéből az asztalkendőket, amiket éppen össze akart hajtogatni.

– Majd én is segítek behozni a sonkát meg a zsemlyét – ajánlkózott nagy készségesen, s azzal kiugrott az ajtón.

– Hol vagy, kukta? – csaholta dühösen, ahogy körülnézett a konyhán.

A kukta bizony fönt ült a katlan tetején, s vígan nyalogatta a szájaszélét, lekiáltott a Violára:

– Jó volt!

– Mi volt jó?

– A sonka meg a zsemlye.

– Hát nekem mit hagytaál belőle?

– A helyét – mondta a Gabó nevetve.

Viola fölugrott a katlanra, megfogta Gabónak a fülét, a Gabó pedig pofon körmölte a Violát. A Gabó miáskolt, a Viola vonított, a vendégek megrémültek, de úgy, hogy azt nem lehet kimondani. A babák úgy megcsóválták a fejüket, hogy máig sem lehetett őket megállítani, a Paprika Jancsi elkezdte a cintányért csattogtatni, a bádoghuszár kirántotta a kardját, csak az a szerencse, hogy a kard beleakadt a kéményséprő létrájába. Tudom, másképp lett volna olyan csetepaté, hogy olyat még nem látott a világ.

LIBRIS | We know
books

Panka pedig mit csinált volna egyebet, bejött hozzam sírva-ríva panaszkodni a Gabóra meg a Violára. Majd ellátom a bajukat mindjárt, hanem azt minden kis gazdasszonynak ajánlom, hogy kutyára, macskára ne bizza a tálalást.